

PREDLOG OSNOVE ZA VOĐENJE PREGOVORA

I

ZAKLJUČIVANJE SPORAZUMA

IZMEĐU VLADE CRNE GORE I VLADE REPUBLIKE SJEVERNE MAKEDONIJE

O RAZMJENI I UZAJAMNOJ ZAŠTITI TAJNIH PODATAKA

I USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Sjeverne Makedonije o razmjeni i zaštiti tajnih podataka je sadržan u odredbama člana 15 stav 1 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, sarađuje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i odredbama člana 100 tač. 1 i 4 Ustava, kojima je, između ostalog, propisano da Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku i zaključuje međunarodne ugovore.

II OCJENA STANJA ODNOSA SA REPUBLIKOM SJEVERNOM MAKEDONIJOM

Republika Makedonija je 12. juna 2006. godine zvanično priznala Crnu Goru dok su diplomatski odnosi između dvije države uspostavljeni dva dana kasnije.

Danas su bilateralni odnosi Crne Gore i Republike Sjeverne Makedonije dobri i prijateljski. Dvije zemlje imaju intenzivnu ekonomsku i bilateralnu saradnju koja se ostvaruje kroz mnogobrojne posjete i susrete zvaničnika na najvišem nivou.

III RAZLOZI ZA ZAKLJUČIVANJE SPORAZUMA

Ovaj Sporazum se zaključuje u cilju unapređenja saradnje u oblasti razmjene i zaštite tajnih podataka između dvije države. Zaključivanjem ovog sporazuma Crna Gora jača odnose sa državama regiona.

Takođe, stvaraju se uslovi za zaključivanje drugih sporazuma o saradnji u oblasti bezbjednosti i odbrane.

IV OSNOVNA PITANJA O KOJIMA ĆE SE VODITI PREGOVORI

Sporazumom se reguliše način zaštite tajnih podataka razmijenjenih ili nastalih između ugovornih Strana.

Sporazumom se definiše pojam tajnog podatka, utvrđuju se ekvivalenti stepena tajnosti i organi nadležni za njegovu implementaciju, mjere za zaštitu i pristup tajnim podacima kao i načini prenosa tajnih podataka.

Reguliše se zaključivanje i realizacija povjerljivih ugovora, postupak realizacije posjeta predstavnika svake od Strana ugovornica koje uključuju pristup tajnim podacima kao i način postupanja organa odnosno ugovornih Strana u slučaju kršenja odredbi o uzajamnoj zaštiti tajnih podataka. Sporazumom se predviđa da će svaka Strana snositi svoje troškove u vezi sa primjenom ovog sporazuma.

V PROCJENA POTREBNIH FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU SPORAZUMA

Za izvršavanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Sjeverne Makedonije o razmjeni i uzajamnoj zaštiti tajnih podataka nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva iz budžeta.

VI POTREBA USAGLAŠAVANJA PROPISA

Zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Sjeverne Makedonije o razmjeni i uzajamnoj zaštiti tajnih podataka ne zahtijeva izmjenu važećih ili donošenje novih propisa u Crnoj Gori.

VII PREDLOG SASTAVA DELEGACIJE

Tekst Sporazuma će biti usaglašen diplomatskim putem.

Na osnovu izloženog Ministarstvo odbrane predlaže da Vlada Crne Gore donese sljedeće

ZAKLJUČKE

1. Vlada je utvrdila Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Sjeverne Makedonije o razmjeni i uzajamnoj zaštiti tajnih podataka.
2. Vlada je prihvatila Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Sjeverne Makedonije o razmjeni i uzajamnoj zaštiti tajnih podataka, u skladu sa Osnovom.
3. Ovlašćuje se mr Predrag Bošković, ministar odbrane, da u ime Vlade potpiše Sporazum iz tačke 2 ovih Zaključaka.

PREDLOG

**SPORAZUM
IZMEĐU
VLADE CRNE GORE
I
VLADE REPUBLIKE SJEVERNE MAKEDONIJE
O RAZMJENI I UZAJAMNOJ ZAŠTITI TAJNIH PODATAKA**

Vlada Crne Gore i Vlada Republike Sjeverne Makedonije (u daljem tekstu: "Strane"), u skladu sa već potpisanim bilateralnim i multilateralnim sporazumima koji se odnose na politička i bezbjednosna pitanja kao i jačanju političke, vojne i ekonomske saradnje, složili su se da vode razgovore o političkim i bezbjednosnim pitanjima, kao i da prošire i učvrste svoju saradnju,

svjesne promjena političke situacije u svijetu i uzimajući u obzir važnu ulogu međusobne saradnje u cilju stabilizacije mira, međunarodne bezbjednosti i uzajamnog povjerenja,

uviđajući da dobra saradnja može da zahtjeva razmjenu tajnih podataka između Strana,

u želji da uspostave pravila za uzajamnu zaštitu tajnih podataka koja će biti primjenjena na sve buduće sporazume o saradnji i povjerljive ugovore, koji će biti zaključeni između Strana, a koji sadrže ili podrazumjevaju pristup tajnim podacima,

sporazumjele su se o sljedećem:

Član 1

Cilj

Cilj ovog Sporazuma je da obezbijedi zaštitu tajnih podataka koji uobičajeno nastaju ili se razmjenjuju između Strana.

Član 2

Definicije

U ciju primjene ovog sporazuma:

- 1) **tajni podaci** označavaju sve podatke bez obzira na njihovu formu, uključujući predmete i objekte odnosno njihove djelove koji zahtjevaju zaštitu od neovlašćenog pristupa, u skladu s nacionalnim zakonima i propisima;
- 2) **„potrebno je da zna”** označava potrebu da se ostvari pristup tajnim podacima u okviru određenog radnog mjesta i radi izvršavanja određenog zadatka;
- 3) **neovlašćeni pristup tajnim podacima** označava svaki oblik otkrivanja, zloupotrebe, oštećenja, neovlašćenog uvida, uništenja, gubitka ili bilo koju radnju koja za posledicu ima povredu bezbjednosti tajnih podataka;
- 4) **stepen tajnosti** je kategorija kojom se označava značaj tajnih podataka, stepen ograničenja pristupa i stepen njihove zaštite koji strane primenjuju u skladu s nacionalnim zakonima i propisima;
- 5) **oznaka tajnosti** je oznaka koja ukazuje na stepen tajnosti tajnog podatka;

- 6) **strana pošiljalac** označava stranu koja stvara ili prenosi tajne podatke strani primaocu;
- 7) **strana primalac** označava stranu koja prima tajne podatke;
- 8) **nacionalni bezbjednosni organ** označava organ, koji u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima, sprovodi nacionalnu politiku zaštite tajnih podataka, obavlja cjelovitu kontrolu u ovoj oblasti i nadležan je za primjenu ovog sporazuma;
- 9) **ugovarač** označava fizičko ili pravno lice koje ima poslovnu sposobnost da zaključuje ugovore, odnosno ugovornu stranu povjerljivog ugovora u skladu sa odredbama ovog sporazuma;
- 10) **podugovarač** označava fizičko ili pravno lice kome ugovarač ustupa izvršenje podugovora;
- 11) **povjerljivi ugovor** označava ugovor između dva ili više ugovarača/podugovarača koji sadrži tajne podatke ili podrazumijeva pristup tajnim podacima;
- 12) **dozvola za pristup tajnim podacima fizičkom licu** označava pozitivnu odluku Nacionalnog bezbjednosnog organa donijetu u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima, kojom se potvrđuje da je lice prošlo bezbjednosnu provjeru za pristup tajnim podacima;
- 13) **dozvola za pristup tajnim podacima pravnom licu** označava pozitivnu odluku Nacionalnog bezbjednosnog organa donijetu u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima, kojom se potvrđuje da je pravno lice prošlo bezbjednosnu provjeru za pristup tajnim podacima;
- 14) **treća strana** označava državu, organizaciju, pravno i fizičko lice koje nijesu strana ovog Sporazuma.

Član 3

Stepeni tajnosti

Strane su saglasne da su navedeni stepeni tajnosti ekvivalentni i da odgovaraju stepenima tajnosti utvrđenim nacionalnim zakonima i propisima svake od Strana:

Za Crnu Goru	Za Republiku Sjevernu Makedoniju	Ekvivalenti na engleskom
STROGO TAJNO	ДРЖАВНА ТАЈНА	TOP SECRET
TAJNO	СТРОГО ДОВЕРЛИВО	SECRET
POVJERLJIVO	ДОВЕРЛИВО	CONFIDENTIAL
INTERNO	ИНТЕРНО	RESTRICTED

Član 4

Nacionalni bezbjednosni organi

1. Nacionalni bezbjednosni organi Strana su:
 - za Crnu Goru:
Direkcija za zaštitu tajnih podataka, Jovana Tomaševića 29, 81 000 Podgorica
 - za Republiku Sjevernu Makedoniju:
Direkcija za bezbjednost klasificiranih informacija, Vasko Karangeleski broj 8, 1000 Skoplje
2. Nacionalni bezbjednosni organi će obavještavati jedan drugog o nacionalnim zakonima i propisima koji uređuju zaštitu tajnih podataka i razmjenjivaće podatke o bezbjednosnim standardima, procedurama i praksama za zaštitu tajnih podataka.
3. U cilju ostvarivanja bliže saradnje u primjeni ovog Sporazuma nadležni bezbjednosni organi mogu održavati međusobne konsultacije.

Član 5

Nacionalne mjere za zaštitu i pristup tajnim podacima

1. Strane primjenjuju sve propisane mjere za zaštitu tajnih podataka koji se razmjenjuju u skladu sa ovim Sporazumom ili nastaju na osnovu povjerljivog ugovora, u skladu s nacionalnim zakonima i propisima. Takvim tajnim podacima obezbjeđuje se isti nivo zaštite kao nacionalnim tajnim podacima ekvivalentnog stepena tajnosti u skladu sa članom 3 ovog Sporazuma.
2. Strana pošiljalac pisanim putem obavještava stranu primaoca o svakoj promjeni stepena tajnosti ustupljenih tajnih podataka radi primjene odgovarajućih mjera bezbjednosti.
3. Pristup tajnim podacima odobrava se na osnovu dozvole za pristup tajnim podacima fizičkim, odnosno pravnim licima izdatim u skladu s nacionalnim zakonima i propisima Strana.
4. Strana primalac:
 - a) daje na uvid tajne podatke trećoj strani samo na osnovu prethodne pisane saglasnosti strane pošiljaoca;
 - b) označava tajne podatke stepenom tajnosti koji je ekvivalentan stepenu tajnosti Strane porijekla;
 - c) koristi tajne podatke samo u svrhu za koju su dostavljeni.

Član 6

Prenos tajnih podataka

1. Prenos tajnih podataka vrši se diplomatskim putem ili preko kurirskih službi koje su odobrili Nacionalni bezbjednosni organi Strana. Strana primalac će pisanim putem potvrditi prijem tajnih podataka.
2. Ako se prenose veće pošiljke koje sadrže tajne podatke, Nacionalni bezbjednosni organi dogovaraju se i pisanim putem odobravaju prevozna sredstva, rute puta i mjere zaštite za svaki pojedinačni slučaj.
3. Strane prenose tajne podatke drugim odobrenim sredstvima prenosa u skladu sa bezbjednosnim procedurama o kojima su se dogovorili Nacionalni bezbjednosni organi.
4. Bezbjednosne i obavještajne službe Strana mogu neposredno razmjenjivati tajne podatke u okviru svog djelokruga u skladu sa odredbama ovog Sporazuma i nacionalnim zakonima i propisima.

Član 7

Označavanje tajnih podataka

1. Strana primalac označava primljene tajne podatke u skladu sa svojim nacionalnim zakonima i propisima.
2. Kopije i prevodi tajnih podataka označavaju se i njima se rukuje na isti način kao sa originalima.

Član 8

Umnožavanje i prevođenje tajnih podataka

1. Podaci stepena tajnosti STROGO TAJNO / ДРЖАВНА ТАЈНА / TOP SECRET prevode se ili umnožavaju samo u izuzetnim slučajevima na osnovu prethodne pisane saglasnosti strane pošiljaoca.
2. Kopije tajnih podataka označavaju se istom oznakom tajnosti kao i originali. Takve kopije podliježu istoj kontroli kao i original tajnih podataka. Broj kopija ograničen je na broj koji je potreban u službene svrhe.
3. Sve prevode tajnih podataka vrše lica koja imaju odgovarajuću dozvolu za pristup tajnim podacima. Prevod se označava istom oznakom tajnosti kao i original i sadrži napomenu na jeziku prevoda da prevod sadrži tajne podatke strane pošiljaoca.

Član 9

Uništavanje tajnih podataka

1. Tajni podaci uništavaju se tako da se onemogući njihova djelimična ili potpuna rekonstrukcija.
2. Podaci stepena tajnosti STROGO TAJNO / ДРЖАБНА ТАЈНА / TOP SECRET ne uništavaju se. Takvi podaci se vraćaju strani pošiljaocu.
3. Strana pošiljalac može dodatnom oznakom, odnosno dostavljanjem naknadnog pisanog obavještenja zabraniti umnožavanje, izmjenu ili uništavanje tajnih podataka. Ako je uništavanje tajnih podataka zabranjeno oni se vraćaju strani pošiljaocu.
4. U slučaju vanredne situacije, kada nije moguće zaštititi tajne podatke ili ih vratiti strani pošiljaocu, tajni podaci se uništavaju. Strana primalac je dužna da o uništavanju tajnih podataka pisanim putem obavjesti stranu pošiljaoca.

Član 10

Povjerljivi ugovori

1. Povjerljivi ugovori se zaključuju i izvršavaju u skladu s nacionalnim zakonima i propisima Strana. Na zahtjev, Nacionalni bezbjednosni organ svake od Strana dostavlja potvrdu da je predloženom ugovaraču izdata odgovarajuća dozvola za pristup tajnim podacima pravnom licu.
2. Upustvo o mjerama zaštite tajnih podataka je sastavni dio svakog povjerljivog ugovora ili podugovora u kojem ugovarač strane pošiljaoca utvrđuje koji se tajni podaci ustupaju strani primaocu i kog su stepena tajnosti ti podaci.
3. Obaveza ugovarača da zaštiti tajne podatke podrazumijeva ispunjenost minimuma sljedećih uslova:
 - a) ustupanje tajnih podataka samo licima kojima je prethodno izdata odgovarajuća dozvola za pristup tajnim podacima fizičkom licu, u skladu sa principom „potrebno je da zna“, a zadužena su za izvršavanje povjerljivog ugovora;
 - b) prenos tajnih podataka sredstvima koja su u skladu sa odredbama ovog sporazuma;
 - c) procedure i mehanizme za obavješćavanje o bilo kakvim promjenama koje mogu nastati u vezi s tajnim podacima;
 - d) korišćenje tajnih podataka u skladu sa povjerljivim ugovorom samo za svrhu vezanu sa predmetom ugovora;
 - e) strogo pridržavanje odredbi ovog sporazuma koje se odnose na procedure za rukovanje tajnim podacima;

f) obavezu obavješćavanja nacionalnog bezbjednosnog organa ugovarača o svakom stvarnom ili mogućem neovlašćenom pristupu tajnim podacima vezanim za povjerljivi ugovor u skladu sa odredbama ovog Sporazuma;

g) ustupanje tajnih podataka vezanih za povjerljivi ugovor trećoj strani samo uz prethodnu pisanu saglasnost strane pošiljaoca.

4. U povjerljivom ugovoru utvrđuju se mjere potrebne za zaštitu tajnih podataka, kao i postupak procjene i naknade za eventualne gubitke ugovarača prouzrokovane neovlašćenim pristupom tajnim podacima.

5. Povjerljivi ugovori označeni stepenom tajnosti INTERNO / ИНТЕРНО / RESTRICTED sadrže odgovarajuću klauzulu o uzajamnoj zaštiti tajnih podataka kojim se utvrđuje minimum bezbjednosnih mjera koje se primjenjuju za zaštitu tajnih podataka. U vezi sa takvim ugovorima ugovarači se informišu o bezbjednosnim procedurama u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima.

Član 11

Posjete

1. Nacionalni bezbjednosni organi Strana održavaju konsultacije u vezi sa procedurama za zaštitu tajnih podataka.

2. Nacionalni bezbjednosni organ strane domaćina na zahtjev Nacionalnog bezbjednosnog organa strane posjetioca, omogućava posjetiocima pristup tajnim podacima i prostorijama u kojima se rukuje tajnim podacima, u skladu s nacionalnim zakonima i propisima.

3. Zahtjev iz stava 2. ovog člana sadrži:

a) ime i prezime, datum i mjesto rođenja i državljanstvo posjetioca;

b) broj pasoša odnosno lične karte posjetioca;

c) zvanje posjetioca i naziv organizacije koju predstavlja;

d) odgovarajuću dozvolu za pristup tajnim podacima posjetioca;

e) svrhu, predloženi radni program i planirani datum posjete;

f) nazive organizacija i objekata koji se posjećuju;

g) broj posjeta i vrijeme potrebno za njihovu realizaciju;

h) druge podatke o kojima se dogovore Nacionalni bezbjednosni organi.

4. Svaka Strana garantuje zaštitu ličnih podataka posjetilaca u skladu s nacionalnim zakonima i propisima.

5. Nacionalni bezbjednosni organi mogu dogovoriti spisak lica koji imaju pravo na periodične posjete u vezi sa nekim projektom, programom ili određenim ugovorom u

skladu sa nacionalnim zakonima i propisima. Nacionalni bezbjednosni organi će se dogovarati o budućim detaljima periodičnih posjeta.

Član 12.

Povrede bezbjednosti

1. U slučaju stvarne ili moguće povrede bezbjednosti Nacionalni bezbjednosni organ Strane gdje je povreda nastala, bez odlaganja obavještava stranu pošiljaoca i u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima pokreće odgovarajući postupak u cilju utvrđivanja okolnosti pod kojima je povreda nastala. Rezultati postupka proslijeđuju se strani pošiljaocu.
2. Ukoliko do povrede bezbjednosti dođe kod treće strane, Nacionalni bezbjednosni organ strane pošiljaoca, bez odlaganja, preduzima mjere iz stava 1. ovog člana.

Član 13.

Troškovi

Svaka strana snosi troškove koji nastanu u vezi sa primjenom i nadzorom nad sprovođenjem ovog Sporazuma.

Član 14.

Rješavanje sporova

Svi sporovi u vezi s tumačenjem ili primjenom ovog Sporazuma rješavaju se putem konsultacija i pregovora između Strana.

Član 15

Završne odredbe

1. Ovaj Sporazum stupa na snagu danom prijema poslednjeg pisanog obavještenja kojim se strane diplomatskim putem obavještavaju da su ispunjeni uslovi predviđeni nacionalnim zakonodavstvom njihovih država za njegovo stupanje na snagu.
2. Sporazum se može izmijeniti i dopuniti na osnovu obostrane pisane saglasnosti Strana. Izmjene i dopune stupaju na snagu u skladu sa stavom 1. ovog člana.
3. Sporazum se zaključuje na neodređeno vrijeme. Svaka strana može otkazati ovaj Sporazum, diplomatskim putem, upućivanjem pisanog obavještenja o otkazu drugoj strani. U tom slučaju, ovaj sporazum će biti otkazan nakon isteka šest (6) mjeseci od dana kada druga strana primi obaveštenje o otkazu.

4. U slučaju otkaza ovog Sporazuma, svi tajni podaci koji su razmijenjeni u skladu sa ovim Sporazumom nastavljaju da se štite u skladu sa odredbama ovog Sporazuma.

Sačinjeno u dana . godine u dva originala, svaki na crnogorskom, makedonskom i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni. U slučaju razlike u tumačenju, mjerodavan je tekst na engleskom jeziku.

za Vladu Crne Gore

za Vladu Republike Sjeverne Makedonije

**AGREEMENT
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF MONTENEGRO
AND
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA
ON EXCHANGE AND MUTUAL PROTECTION OF CLASSIFIED INFORMATION**

The Government of Montenegro and the Government of the Republic of North Macedonia (hereinafter referred to as “the Parties”),

In line with the bilateral and multilateral agreements already signed on political and security-related issues and on enhancing the political, military and economic cooperation,

Having agreed to hold talks on political and security-related issues and to broaden and tighten their mutual co-operation,

Being aware of the changes in the political situation in the world and recognising the important role of their mutual co-operation for the stabilisation of peace, international security and mutual confidence,

Realising that good co-operation may require exchange of Classified Information between the Parties,

Desiring to establish a set of rules regulating the mutual protection of Classified Information applicable to any future co-operation agreements and classified contracts, which will be concluded between the Parties, containing or involving Classified Information,

Have agreed as follows:

**Article 1
Objective**

The objective of this Agreement is to ensure protection of Classified Information that is commonly generated or exchanged between the Parties.

**Article 2
Definitions**

For the purposes of this Agreement:

- (1) **Classified Information** means any information irrespective of its form, including objects and facilities or any parts thereof, which require protection against unauthorized access, in accordance with national laws and regulations;

- (2) **Need-to-know** means the need to have access to Classified Information in the scope of a given official position and for the performance of a specific task;
- (3) **Unauthorised access to Classified Information** means any form of disclosure, misuse, damage, submission, destruction, loss or any action resulting in breach of security of Classified Information;
- (4) **Security classification level** means category, in accordance with the national laws and regulations, which characterises the importance of Classified Information, level of restriction of access to it and level of its protection by the Parties;
- (5) **Classification marking** means a mark on any Classified Information, which shows the security classification level;
- (6) **Originating Party** means the Party that originates or transmits the Classified Information to the Receiving Party;
- (7) **Receiving Party** means the Party to which Classified Information is transmitted;
- (8) **National Security Authority** means the main authority, which in accordance with the national laws and regulations of the respective Party performs the national policy for the protection of Classified Information, exercises overall control in this sphere as well as conducts the implementation of this Agreement;
- (9) **Contractor** means an individual or a legal entity possessing the legal capacity to conclude contracts or a party to a Classified Contract under the provisions of this Agreement;
- (10) **Sub-contractor** means an individual or a legal entity to whom a contractor lets a sub-contract;
- (11) **Classified Contract** means an agreement between two or more Contractors/Sub-contractors, which contains or provides access to Classified Information;
- (12) **Personnel Security Clearance Certificate** means a positive determination granted by the National Security Authority in accordance with the national laws and regulations, confirming that the individual is security cleared for access to Classified Information;
- (13) **Facility Security Clearance Certificate** means a positive determination granted by the National Security Authority in accordance with the national laws and regulations, confirming that the legal entity is security cleared for access to Classified Information;
- (14) **Third Party** means any state, organisation, legal entity and individual which is not a party to this Agreement.

Article 3

Security Classification Levels

The Parties agree that the following security classification levels are equivalent and correspond to the security classification levels determined in the national laws and regulations of the respective Party:

For Montenegro	For the Republic of North Macedonia	Equivalent in English
STROGO TAJNO	ДРЖАВНА ТАЈНА	TOP SECRET
TAJNO	СТРОГО ДОВЕРЛИВО	SECRET
POVJERLJIVO	ДОВЕРЛИВО	CONFIDENTIAL
INTERNO	ИНТЕРНО	RESTRICTED

Article 4

National Security Authorities

1. The National Security Authorities of the Parties are:
 - For Montenegro:
Directorate for Protection of Classified Information, Jovana Tomaševića 29,
81000 Podgorica
 - For the Republic of North Macedonia:
Directorate for Security of Classified Information, Vasko Karangeleski 8,
1000 Skopje
2. The National Security Authorities shall inform each other of the national laws and regulations in force regulating the protection of Classified Information and shall exchange information about the security standards, procedures and practices for the protection of Classified Information.
3. In order to ensure close co-operation in the implementation of this Agreement, the National Security Authorities may hold consultations.

Article 5

National Measures and Access to Classified Information

1. In accordance with their national laws and regulations, the Parties shall implement all appropriate measures for the protection of Classified Information, which is exchanged under this Agreement or generated under a Classified Contract. The same level of protection shall be ensured for such Classified Information as it is

provided for the national Classified Information, with the corresponding security classification level as defined in Article 3 of this Agreement.

2. The Originating Party shall inform the Receiving Party in writing about any change of the security classification level of the released Classified Information, in order to apply the appropriate security measures.

3. Access to Classified Information shall be granted only on the basis of Personnel or Facility Security Clearance Certificate issued in accordance with the national laws and regulations of the Parties.

4. The Receiving Party shall:

- a) submit Classified Information to a Third Party only upon prior written consent of the Originating Party;
- b) grant Classified Information a security classification level equivalent to that provided by the Originating Party;
- c) use Classified Information only for the purposes it has been provided for.

Article 6

Transmission of Classified Information

1. Classified Information shall be transmitted through diplomatic channels or courier services approved by the National Security Authorities of the Parties. The Receiving Party shall confirm the receipt of Classified Information in writing.

2. If a large consignment, containing Classified Information, is to be transmitted, the National Security Authorities shall mutually agree and approve in writing the means of transportation, the route and security measures on case-by-case basis.

3. The Parties shall transmit Classified Information by other approved means of transmission in accordance with the security procedures agreed upon by the National Security Authorities.

4. The security and intelligence services of the Parties may exchange Classified Information within their scope of work directly to each other in accordance with the provisions of this Agreement and national laws and regulations.

Article 7

Marking of Classified Information

1. The Receiving Party shall mark the received Classified Information in accordance with the national laws and regulations.

2. Copies and translations of the received Classified Information shall be marked and handled in the same manner as the originals.

Article 8
Reproduction and Translation of Classified Information

1. Information classified as STROGO TAJNO / ДРЖАВНА ТАЈНА / TOP SECRET shall be translated or reproduced only in exceptional cases upon prior written permission of the Originating Party.
2. All reproduced copies of Classified Information shall be marked with the original classification marking. Such reproduced information shall be placed under the same control as the original information. The number of copies shall be restricted to that required for official purposes.
3. All translations of Classified Information shall be made by individuals who hold an appropriate Personal Security Clearance Certificate. The translation shall be marked with the original classification marking and shall bear an appropriate note in the language into which it is translated that the translation contains Classified Information of the Originating Party.

Article 9
Destruction of Classified Information

1. Classified Information shall be destroyed in such a manner as to eliminate the possibility of its partial or total reconstruction.
2. Information classified as STROGO TAJNO / ДРЖАВНА ТАЈНА / TOP SECRET shall not be destroyed. It shall be returned to the Originating Party.
3. The Originating Party may by additional marking or sending subsequent written notice expressly prohibit reproduction, alteration or destruction of Classified Information. If destruction of Classified Information is prohibited, it shall be returned to the Originating Party.
4. In case of a crisis situation, Classified Information, impossible to be protected or returned to the Originating Party, shall be destroyed immediately. The Receiving Party shall notify the Originating Party in writing about the destruction of Classified Information.

Article 10
Classified Contracts

1. Classified Contracts shall be concluded and implemented in accordance with the national laws and regulations of each Party. Upon request the National Security Authority of each Party shall furnish confirmation that a proposed Contractor has been issued an appropriate national Facility Security Clearance Certificate.
2. A security annex shall be an integral part of each Classified Contract or sub-contract by which the Contractor of the Originating Party shall specify which

Classified Information is to be released to the Receiving Party, and which security classification level has been assigned to this information.

3. The Contractor's obligations to protect the Classified Information shall refer, at least, to the following:

- a) disclosure of Classified Information exclusively to persons who have been previously issued the appropriate Personnel Security Clearance Certificate, who have "need-to-know" and who are engaged in the carrying out of the Classified Contract;
- b) transmission of Classified Information by the means in accordance with the provisions of this Agreement;
- c) the procedures and mechanisms for communicating any changes that may arise in respect of Classified Information;
- d) usage of Classified Information under the Classified Contract only for the purposes related to the subject of the contract;
- e) strict adherence to the provisions of this Agreement related to the procedures for handling of Classified Information;
- f) the obligation to notify the Contractor's National Security Authority of any actual, attempted or suspected unauthorised access to Classified Information related to the Classified Contract in accordance with the provisions of this Agreement;
- g) release of Classified Information related to the Classified Contract to any Third Party only with the prior written consent of the Originating Party.

4. The measures required for the protection of Classified Information as well as the procedure for assessment of and indemnification for possible losses caused to the Contractors by unauthorised access to Classified Information shall be specified in more detail in the respective Classified Contract.

5. Classified Contracts of security classification level INTERNO/MHTEPHO/RESTRICTED shall contain an appropriate security clause identifying the minimum security measures to be applied for the protection of Classified Information. For such contracts the Contractors shall be security briefed in accordance with the national laws and regulations.

Article 11

Visits

1. The National Security Authorities shall hold consultations to discuss the procedures for protection of Classified Information.

2. The National Security Authority of the host Party shall, upon request of the National Security Authority of the visiting Party, allow access to Classified Information or to premises where Classified Information is handled to the visitors in accordance with the national laws and regulations.

3. The request referred to in paragraph 2 of this Article shall include:
 - a) visitor's name, date and place of birth, nationality;
 - b) passport number or another identification card number of the visitor;
 - c) position of the visitor and name of the organisation represented;
 - d) appropriate security clearance certificate of the visitor;
 - e) purpose, proposed working program and planned date of the visit;
 - f) names of organisations and facilities to be visited;
 - g) number of visits and period required;
 - h) other data, if agreed upon by the National Security Authorities.
4. Each Party shall guarantee the protection of personal data of the visitors in accordance with its national laws and regulations.
5. National Security Authorities may agree on a list of visitors entitled to recurring visits in connection with any project, programme or specific contract in accordance with the national laws and regulations. The National Security Authorities shall agree on the further details of the recurring visits.

Article 12

Breaches of Security

1. In case of actual or suspected breach of security, the National Security Authority of the Party where it has occurred shall, without delay, inform the Originating Party and, in accordance with the national laws and regulations, initiate appropriate proceedings, in order to determine the circumstances of the breach. The results of the proceedings shall be forwarded to the Originating Party.
2. When the breach of security has occurred in a Third Party, the National Security Authority of the sending Party shall take the actions referred to in paragraph 1 of this Article without delay.

Article 13

Expenses

Each Party shall bear its own expenses incurred in the implementation of this Agreement and its supervision.

Article 14

Settlement of Disputes

Any dispute regarding the interpretation or implementation of this Agreement shall be settled by consultations and negotiations between the Parties.

Article 15
Final Provisions

1. This Agreement shall enter into force on the date of receipt of the latest written notification by which the Parties have informed each other, through diplomatic channels, that their internal legal requirements necessary for its entry into force have been fulfilled.
2. This Agreement may be amended by mutual written consent of the Parties. Amendments shall enter into force in accordance with the provision of paragraph 1 of this Article.
3. This Agreement is concluded for an indefinite period of time. Either Party may denounce this Agreement by giving the other Party notice in writing through diplomatic channels. In that case, this Agreement shall terminate six (6) months from the date on which the other Party has received the denunciation notice.
4. In case of termination of this Agreement, all Classified Information transferred pursuant to this Agreement shall continue to be protected in accordance with the provisions set forth herein.

Done at _____ on _____ in two originals, each in the Montenegrin, Macedonian and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail.

**FOR THE GOVERNMENT OF
MONTENEGRO**

**FOR THE GOVERNMENT OF
THE REPUBLIC OF NORTH
MACEDONIA**
